

En record de l'amic Marcel Martí

Frederic-Pau Verrié

Acadèmic de número

Dibuixant, pintor, ceramista, escultor i fins i tot poeta. Tot això va ser, amb més o menys dedicació, Marcel Martí.

Nascut a l'Argentina, de pares catalans, el 1925, s'integra pocs anys després en el món català, primer a Barcelona, més endavant, i fins al final de la seva vida, al món empordanès.

El 1939 interrompent l'escola als 16 anys renuncia a seguir estudis superiors per dedicar-se al dibuix. El seu pare el posa a treballar però l'any 1942 reconeix la veritable vocació artística del fill i li cedeix un taller al Poble Nou. El 1944 ja en té un de propi, prop de Santa Maria del Mar, en una travessia del carrer de l'Argenteria. Allí i llavors el vaig conèixer amb altres amics i companys de l'Escola Massana per la qual, tinc indicis, però no n'he trobat documents, que també va passar-hi encara que per breu temps.

Hi fa grup amb Papitu Garcia Llorit i Toño Rodríguez Roda. És l'època també, si no ho recordo malament, d'un fugaç festeig amb Claude Collet, que em porta a pensar en una probable relació, no documentada tampoc, amb el seu pare l'escultor Charles Collet, professor de l'Escola, de qui certament hauria hagut de rebre alguna revelació sobre les meravelloses possibilitats de l'art dels volums. Des del 1945 freqüenta també l'Institut Francès de Barcelona, el Cercle Maillol i aspira a obtenir-ne una borsa d'estudi que no li arriba.

El 1948 és el de la seva epifania artística: una primera exposició a la Sala Caralt amb prou èxit per permetre-li poc després de viatjar finalment a París. El pas per la *Grande Chaumière* i el tracte amb André Lothe i Zadkine no podien no ser positius, però el veritable revulsiu del seu esperit creador va ser en aquell moment la contemplació de l'escultura clàssica antiga al Louvre i, poc després, en un viatge a Roma, la descoberta, seguida d'una admiració total de Miquel Àngel i la seva obra, que desplaçarà el seu interès del món de la pintura, que fins llavors l'havia entretingut principalment, cap al de l'escultura.

El 1951, de retorn a Barcelona, juntament amb alguna experiència en el món de la ceràmica, es dona a fons al de l'escultura, amb creacions de caràcter figuratiu, una etapa que durarà gairebé un lustre; però segueix encara amb la pintura en un procés en el qual el color cedeix progressivament importància als ritmes del dibuix. Coneix en aquell període Arlette amb qui viu a Barcelona en una de les torres de la Casa de les Punxes de la Diagonal.

Amb un inici del que podríem dir-ne abstracció no figurativa obté el 1958 el premi d'escultura Manolo Hugué i l'any següent obre a la Galeria Syra la seva primera exposició d'escultura. De llavors ençà, cinquanta anys, mig segle sencer, d'una línia regular, ascendent en qualitat, inalterada conceptualment, només de creació escultòrica, amb l'adquisició, a partir d'un reconeixement crític general, d'unes possibilitats materials cada vegada més grans, i el triomf del seu vocacional sentit de la monumentalitat.

Un incís en aquest itinerari vital, a la dècada dels 70, és la presència encoratjadora en la seva vida de Gena Feliu; i amb ella, el seu descobriment del paisatge del Baix Empordà on s'afincà definitivament. Més de cinquanta anys d'activitat continuada amb una participació freqüent i ininterrompuda en exposicions personals o col·lectives, aquí al seu país i fora d'aquí, amb encàrrecs que situen la seva obra en espais públics a Barcelona, Girona, el Garraf, Esplugues de Llobregat, Cassà de la Selva, la Bisbal d'Empordà, Vic, València, Ciutat de Mallorca, i a l'estranger a Madrid, Almeria, Califòrnia, Miami; sense comptar la que s'allotja en una llarg sèrie de museus de tot el món, a Europa i al Nord i al Sud d'Amèrica, concretament.

Aquest conjunt d'obra ha generat inevitablement una extensa bibliografia de comentaris crítics, nascuts no pocs, de la ploma d'il·lustres col·legues d'aquesta nostra institució; en els quals la creació artística de Marcel Martí ha estat definida i valorada amb interès, quan no amb entusiasme, mitjançant diverses i singulars interpretacions positives.

Hem perdut l'amic i hem perdut el col·lega; la seva salut ens l'havia allunyat de l'afer quotidià de l'Acadèmia ja feia temps; però ens en queda l'obra. Una obra que en la seva major part, per la seva condició física, sembla predestinada a resistir bé el pas del temps: obra de materials durs, pedra, marbre, bronze, ferro fos i forjat, acer, i també polièster. Una obra diversa, lluny generalment de l'abstracció de la realitat figurable, nascuda autènticament com a realitat nova amb formes que justifiquen la seva ocupació de l'espai amb volums i ritmes propis i on s'equilibren al mateix temps, en valor i significació estètica, el material de la qual han nascut i la textura amb la qual es presenten.

L'escultura com a camí. Una manera seva d'entendre l'escultura, d'autodefinir-se i d'autoafirmar-se. Realitats formals que no necessiten ni imitar ni fer abstracció de realitats preexistents; formes noves que impliquen a més en el seu "vocabulari de catàleg", noms, adjectius, epítets diferents; com deia Hölderlin són els poetes —*poiesis* en grec és creació— els que donen nom a les coses. Noms propis que separats d'aquelles obres no voldrien dir res, perquè en són el seu nom propi.

Realitats a vegades monumentals en què no només juga el bloc de cada volum sinó també la qualitat del material que l'engendra i la patina que pren, que l'escultor ha volgut donar-li.

Aquest joc de volum, matèria i textura, és una característica permanent de l'obra de Marcel Martí; resultat no pas d'un successiu afegit d'elements plàstics, sinó com una necessària ideació simultània de totes elles, en la recerca d'un concret resultat final. Un altre acabat de la matèria i una altra matèria, diferent, per als volums d'aquell conjunt que evoca, sense suggerir-ne una identitat formal, el conjunt de les Illes Medes que obre la visita Cau de Palafrugell, fóra una altra cosa; canviar la condició de qualsevol d'aquells tres elements o condicionaments per una altra no podria donar més que una minsa aproximació a la veritable creació mental, per dir-ho amb un concepte leonardesc, de l'escultor, de l'artista, de Marcel Martí, li'n restaria identitat. Són formes que gairebé sempre, abans que en sapiguem la motivació, ja en descobrim l'expressivitat, que sovint la transcendeix.

Maria Lluïsa Borràs, que avui també recordem, i Daniel Giralt-Miracle ho han comentat amb més encert i extensió del que jo podria fer-ho avui. En Daniel ha al·ludit a un cert caràcter totèmic de les grans escultures monumentals pensades com a espectacle commemoratiu en espais oberts a tot-hom, amb formes, podríem afegir, que suggereixen a vegades una acció dinàmica aturada tot d'una però a punt de ser represa amb nou vigor, amb concavitats ondulants, ritmes de transformació i con-

junts volumètricament descompostos “en estructures unitàries que mostren parcel·les fragmentàries d’una realitat global”.

Obres amb una energia i amb una vitalitat pròpia generadores d’aquell corrent d’emoció que, pel contemplador, en defineixen el veritable valor estètic.

A l’aire lliure, enmig de la pineda, davant la seva casa, estudi i obrador de Peratallada alguna d’aquestes obres havia estat motiu d’una meva contemplació reposada. Marcel m’hi acompanyava, m’hi acostava, gairebé en silenci, amb poques paraules. No calien. Cada una d’aquelles obres expressava, deia, només amb la seva presència, oferint a la nostra mirada l’impacte coherent de les seves formes, tot el que un escultor pot fer dir a una seva escultura.

19 de gener de 2011